

ٲور ٲيالونه او ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تأليف

د

Ketabton.com

ارواښاد استاد گل پاچا «الفٲ»

فهرست

سرلیک

مخ

5	مقدمه
1	آزادي
2	اجتماعي عيونه
2	گل وېل
2	شپږ زره کاله پخوا
3	حضرت محمد (ص)
5	خيال او اميد
5	له مرگه نه ويريږم
5	د غم خوښي
6	د ژوند لوبه
6	پوهه
6	هر چا وځورونم
7	زما ترانې
7	د هوسونو مرگ
8	شاعرته
8	ادب او محبت
8	د حقيقت اظهار
9	پيغمبر
9	د نيکانو ارمان
9	قبر او گل
10	افتخار
10	څه غواړم؟
11	د بداي فقر
12	هيرو ل
12	له هر چانه لرې
12	د شاعر خوشبختي
13	تسلي
13	هايل او قايل
14	سخاوت
14	بې اسرې
14	خلک او شاعر
14	انسان
15	په انگلستان کې

15	غوی
16	دټاکور نغمې
17	شاعر او پریښته
18	غم او خوشحالي
19	پارلمان
19	ژوند
19	قوت او جرئت
19	تاریخ
19	لوړه پایه
20	بدبختي
20	عقل
20	ترقي او تکامل
20	د ژوند ضروري شرط
21	علم او اخلاق
21	فکر او احساسات
22	تمسخر او ترحم
22	د خلکو انتظار
22	خطرناک
23	د ژوندانه مخ او خپ
23	لیونتوب او حماقت
23	په خات باور
23	تعصب
24	خات وپیژنه
24	شخصیت
24	بقاء
24	کب
25	هغه چې د نیاتو راغله
25	څنگه به یو؟
25	ستاسو فکر
26	که طبابت ترقي وکړي
26	څه غواړي؟
26	پوه او ناپوه
27	ليونی
27	مرگ
27	روح
27	افلاطون

28	زمون پوهه
28	بدې خبرې
28	انساني سلوټ
28	انساني کمال
29	د فکر روزنه
29	ښکلیتوب
29	ښایست
29	سیاست مدار
29	غوټول
29	فکرپه شعر کښې
30	بدبختي او شعر
30	عشق او سعادت
30	پوهه او عشق
30	ښوونځی
30	د فکر پانگه
30	معرفت
31	علم او علما
31	ځان ښودل
31	د ښه کار علت
31	تاج او قلم
31	مطبوعات او تاریخ
31	حکومت او روزنامه
32	د ځان سعادت
32	ځان مسعود گڼل
32	اجبار او اختیار
32	عقل او زړه
32	کینه او مینه
32	احتمالي مصیبت
33	تیاقت لرل
33	شهامت
33	لوی خلک
33	اجتماع
33	د جنگ اساس
33	نجیبه غریزه
34	شهرت او شرافت
34	هدیه قبول

34	هیرول
34	خات غوښتنه
34	مکررات
35	نیکي
35	د طبیعت قوانین
36	انسانی تکلیف
36	ژوند
37	هیرول
37	حکمت او سعادت
38	انشا
38	مطالعه او تفکر
39	خوی او خصلت
39	دوستانه مناسبت
39	بدی او ضرر
39	لویه اشتباه
40	افتخار
40	غضب او شهوت
40	دوستي
41	ښکلا
42	وحشي او مدني انسان

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

ورېځې پورته په هوا کېږي دي، ځاګانې ښکته په زمکه کېږي.
هغه څه چې په هسکو وړيځو کېږي شته په ژورو ځاګانو کېږي هم شته. په دغو اوبو باندې
هم هماغه تنده ماتېږي.
د لوړ خیال او د ژور فکر نتیجه یوه ده.
ته! یا خپل نظر ډېر لوړ کړه یا پخپل ګرېوان کېږي ډېر سر ښکته کړه!
د شاعر او فیلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجر وکښې اچوئ؟
 څه حق لرئ چې دغه آسماني نغمه وال له گوښه ځایونو، له چينو اولښتيو، د سپیدو له رڼا او د ونو له څانگو څخه بیلوئ او د ژوند پانگه ترېنه اخلئ.
 انسانه! ته په رښتیا دا گومان لرې چې لوی خدای دغه ښایسته مخلوق ته دا وزرونه او بڼکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته یې وشکوې؟
 آیا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟
 آخر دغو بیکناهو څه کړي دي چې ټول عمر به ستا په زندان کې تېروي.
 دا څه معلومه ده چې د دغو بېکناه بندیانو سرنوشت زموږ له سرنوشت سره نه دی تړلی.
 دا چا ته معلومه ده چې د دغو مرغیو آه به د ظالمانو حاکمانو په څېر په موږ را ونه گرځي اوموږ به ونه ځوروي.
 آه - هېڅوک نه پوهېږي چې په دغه جهان کې زموږ له کړو نه څه نتیجه ولاړېږي؟
 زموږ له هغو جنایتونو چې په خدا او خوشحالی انجام مومي د اسرارو په چارراهی کې څه پیدا کېږي.
 کله چې دښه اسمان سپک وزره مرغان چې ددې لوبې فضا الوتلو ته پیدا دي په پنجر وکښې اېساروي، هغه وخت چې د آسمان د ښې دریاب ښایسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کې اچوئ دافکرنه کوئ چې یوه ورځ به ددوی په وینو لږلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسېږي.
 ایا تاسو دا فکر نه کوئ چې هر چېرته چې یو بندي دظلم اوستم له لاسه فریاد کوي خدای ورته په رحم او مهربانی گوري؟
 د خدای لپاره د شنو فصلونو او کښتو نوکونجې دغو بندیانو ته وسپارئ.
 بلبان ازاد کړئ مرغی خوشې کړئ.
 دغه ښکلي پنجرې چې دزینت لپاره ستاسو په کورنو کې څېږي په ډېر دقت وگورئ.
 د جهان هغه تله چې تاسې یې نه وینئ دوه پلې لري.
 همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې د زندانو او جیلونو تور اهنین سیخونه ترېنه جوړېږي.
 د اسمانونو، د چمنونو، د سیندونو بې ازاره لاریو ته زیان مه رسوئ او ازادی ته یې په احترام وگورئ.
 د دغو بېوزلو او بې گناهو ازادي مه اېساروئ چې د تقدیر اوسرنوشت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړي.
 هغه چې د ظالمانو له ظلمه فریاد کوي پخپله هم ظلم اوتېری کوي.
 انسانه! ته په رښتیا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟
 که دغسې وي نو بیا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کور کې ساتي.
 ظالمة! ولې فریاد کوې چې په ما باندې ظلم او تېری کوي.
 لږ څه خودغه بیوزلی بندي وگوره چې سیوری یې په تاباندې پریوتی دی.
 دغه قفس ته خو لږ غوندې څیرشه چې ستا په کور کې ځوړند دی او ته نه پوهېږي چې ددې پنجرې دسیخونو ترشا چې اوس په کې یو بې گناه مرغی نغمه سرایي کوي دیوه زندان اساس او بنیاد اېښودل کېږي.

((هوگو))

اجتماعي عيونه

هغه څوکه چې له ټولو اجتماعي عيونو یعنې له خو دپرستی، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هېڅکله ژوند و نه کړی شي.

(ګوستا ولوبون)

گل وېل

گل بوراته ویل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کېږم مګر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلې شې، سره له دې ماوتاً یوپه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته گل وېل کېږي افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کېنې زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مګرته دومره لرې ځې چې زه درسره ملګرتیا نشم کولی.

ته همیشه په ګلونو کېنې پرواز کوې زه یوازې د خپل سیوری ننداره کوم چې د لمرله ګرزېدو سره زما شاو څا ګرځي.

ته ځې اوبیا راځې بیا بېرته ځې اود بل ځای قصد کوې مګر ماوینې چې هر سحر پخپل ځای ټینګ ولاړیم او اوبسکې توپوم.

بورا ګله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانه ټینګه پاته شي یاته ماغونډې خپلې نېلې په زمکه کېنې خنې کړه یاماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغونډې والوزم او له تا سره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کېږي چې سړي دسړو په وژله لګيا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق د ګلونو او دښایسته مرغیو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت

خواته راوبولي مګر دغه دمنې پیغامونه د خلقو له زرونو څخه دلیو نتوب اثر نه وري.

له ډېره وخته دځمکې د خلکو زوروره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیداشویده.

ډېره موده کېږي چې دملتونو خوره او جذابه موسیقي دجنگ او جګړې ساز او سرود دی.

ډېر وخت دی چې افتخار د ویرو ونکې خپسکې بڼه پیدا کړیده چې په دیو هیکله ارا به په لاره تېرېږي او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندې چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکیبختي له ډېرې مشکل پسندی نه کار اخلي او هغه وخت بې وچولۍ غوړیدلۍ وی چې خلک ووايي «څو ځانونه وژنو» اوس باید دسعادت ګټلو لپاره د جنگ نغاړه وډ نکېږي.

هر چېرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کېنې دبلو لمبو لوګي اولوڅرې پورته کېږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنگ ميدان ته روان دي د خپلو تورو شپو درونولو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

دا ټول کارونه يوازې د قومونو د مشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لپه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې د دوستۍ معاهدې کوي. ځناور او مرغان لاد جنگ په ميدان کې زموږ په وينو او هډوکو پسې ګرځي اودغه اقاياڼ ټوله بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په نننۍ دنيا کې هېڅ ملت نه غواړي چې يو بل ملت خپل ګاونډ وويني.

هغه کسان چې ددوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتيجه ده هره ورځ د قهر او کينې احساس زموږ په روح کې تقويه کوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....

بنايي چې له يوه سيوري لاندې ارام کښناستل ديوي چينې خورې او به څښل، له يوې ګڼې او ګورې ونې لاندې له خپلو رؤياسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زيات خوند د خپلو ورونو په وژله کې مومي.

هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پيغام جهان ته راوړي، هغه وخت چې د سحر مرغه نغمه سرايي کوي دغه جګړه مار انسان دوزلو او وينو تويولو په فکر کې وي او له کينې نه کار اخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې د عمر وروستی سلکۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازېګر زېږی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کېږي. دی به تل په فکر کېږي ډوب و او په هېچا به یې پړه نه اچوله.

چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وایه.

په ږیره کې یې شل وېستان سپین نه لیدل کیده او زهېر تیا یې ورځ په ورځ زیاتېده.

کله به چې اوسنانو او به څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځېدې چې ده به دخپل تره او ښان څرول.

هروخت به د خدای په درگاه کې په زار او نیاز مشغول و.

خوراک یې بېخي لږ و او ډېر ځله به یې په نس پورې تیرې تړلې.

پخپل لاس به یې خپلې میرې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښتیاست او خپل کالي به یې پخپله ګندل.

د ځوانۍ قوت یې نه وپاته، ډېرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډېرو اوږدو ورځو کې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د درې شپینو کالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله.

هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې نازل شوی و، ټول یې ولوست. د اسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې وویل:

دا زما د ژوند وروستی ورځ ده ته په دې پوه شه چې یې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کې جهاد وکړه.

دی ډېر آرام معلومیده مګر نظریې د هغه لور پرواز عقاب غوندې و چې د لوړې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.

په دغه ورځ هم دی د هر وخت په شان دلمانځه لپاره مسجد ته راغی او په حضرت علي ېې تکیه کړې وه، مومنان او مسلمانان ورپسې راروان وو او په مخکې ېې مقدس بیرغ رپیده.

چې مسجد ته ورسیده رنگ ېې الوتی و او خلکو ته ېې وویل:

ای خلکو! که چېرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له یوراننده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.

چا ورته وویل د خدای (ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوریدله ستا په خبرو ېې باور راغی او په ایمان مشرف شو. کله چې ته دنیا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړېدل.

مگر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او وې ویل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرستې زما په باب کې مجلس لري.

غورکېږئ او واورئ! که ما ستاسو کوم یوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅیږي او پخوا له دېنه چې زه له جهانه لاړ شم ما ته دی بېرته راوگرځوي او هماغه څه دې را ته ووايي.

که مې څوک وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې ېې هغه لرګی حاضرینو ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته یوه بودی ناسته وه او وری ېې وریشلې هغې چیغه کړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تاسره ملګری وي.

ده (ص) بیا و ویل: ای خلکو! په خدای ایمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظیم سرونه ټپتوئ، د میلمنو پالنه کوئ پر هېز ګار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندې غلی او په فکر کېنې شو بیا ېې ورو ورو ګامونه واخستل او وې ویل: ژوندو خلکو! زه بیا تاسو ټولو ته وایم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پیاله نوش کړم زما ګناه چې ما کړی وي را په یاد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر یوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلي.

خلک له ده نه غلي او نیولي په څنګ تېرېدل، ده د ابوالفداء له شاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس ېې و مینځل، یوه سړي ترېنه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او وې ویل: «د حساب فیصله دلته ښه ده نه په قبر کېنې» خلکو په ډېره مینه په هغسې نظر لکه چې کوتره ېې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډېره موده د دوی د ډاډ او امید مرکز و.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډېر خلک د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه ېې په ویښه تیره کړه سحر چې سپیدې و چاودې ده و ویل: ابوبکره! زه نور د پاڅیدلو توان نه لرم پاڅیږه ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بې بې عایشه (رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آیتونو په اوریدلو مشغول و چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به ېې په ورو ورو شروع شوی آیت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژرل او چا خپله ژر نشوه ټینګولی.

نژدې ماښام و چې عزرائیل (ع) د کاله په دروازه کېنې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه ېې وغوښتله.

د خدای (ج) استازي و ویل: پرېږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کېنې هر چا د ده په سترګو کېنې د ده د ولادت د ورځې غوندې یو عجیب ځلیدونکی برق لیده.

عزرائیل (ع) ده ته وویل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی ېې.

ده و ویل: زه د حق دعوت ته لېک وایم له دغه وینا سره دی ورپرېږده او د یوه آرام نفس په وتلو د ده شونې بېرته پاته شوې او حق ته ېې ځان وسپاره.

«هوگو»

خیال او امید

د آسمان په لوبو کې کومه یوه ډېره ښه ده؟ زه هر څوک خپلې عقیدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډېر ځای ورکوم چې تل په پرواز کې ده او خیال ورته وایي.... دې ښکې جنۍ ډېر ښه هوسونه پخپل پلو کې راتول کړيدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نیاز مینې لور ته اجازه ورکړېده چې هر څه یې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښایسته او ګلالۍ جنۍ کله د ګلو تاج په سر باندې ایښی د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لوری او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شیرې بې ځان مروي. یو وخت له خورو ورو څپو سره خپله سپینه ښه زورورې سیلۍ ته سپاري او په دغه حین کې د سحر د سپیدو سپینه جامه یا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره کړۍ د خلکو په نظر کې بېله جلوه لري. د لوی خدای دغه ښکته باید هېڅکله هیڅ نګرو چې مور یې د دغې وفا دارې جاودانې پېغلې په ملګرتیا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت یې ددې له سرنوشت سره په یوه ملکوتي پیوند کلک وتاړه چې په غم او ښادی کې راسره وي. په دغه ښکلی بخشش باید ډېر خوشحاله اوسو او دا ښایسته حوره ډېره وستایو. د زړه په کور کې د کور د میرمنې ځای باید دېته پرېږدو او ډېر پام وکړو چې هغه بد گذرانه او بدخویه خوانښې یعنې عقل ددې ښکلې نازنینې ناوې زړه ازار نکړي. او ه یوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه ددې له خور سره هم زه ډېره ټینګه علاقه لرم. خوږې له دېنه پر څه لویه او جدي شاته ده چې «امید» ورته وایي. څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډېرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما د ژوند ډیوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي.

(کوته)

له مرګه نه ویریزم

له مرګه نه ویریزم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مړې زه به ووايم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته ووايي دیوه تن ژوند ستا له لاسه تر یخ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره یې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپوهان یې له ملنډو په نور څه نه پوهېږي. زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لټوي اولکه پټنګ سره اور ته ځان غورځوي.

دعشق په شپو کښې چې د ژوند نیا لگي کرل کېږي او د حیات ډیوه لاس په لاس ګرځي د سپینې سپوږمۍ په لیدلو ستا په روح کښې یو مرموز هیجان پیدا کېږي، ته بیا خپل ځان د تور تم په زندان کښې بندي نه وینې ځکه چې هر ه ګړۍ د یوه مقام ارزو در سره وي.

ته بیا دا وردې لارې او د ګران سفر له غمه خلاصېږي او خپله اروا په بیر ه د نور اوصفا چېنې ته استوې چې د شوق په لمبه لکه پتنک ځان ستي کړي.

ترڅو چې په دغه نکته پوه نشې ((مرشه چې ژوندی شې)) په دغه تور تم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسېږي

(کوته)

د ژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زړونه تړلي وو، او په غم اوبادۍ کښې ملګري وو.

په وارو وارو مو د ښځې او مېړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعوو ته ووزي.

دېر ځله مو یوله بل سره وخنډل، د دوو مینو غونډې مو یو د بل په مخ د مینې لاسونه را ښکل، شو خي مو وکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.

په اخر کښې مو د وړو په شان په ځنګلونو او کښتونو کښې د الاداد او پټپټانې لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاینه)

پوهه

د پوهې قوت ته وزرونه مه پیدا کوئ، بلکه څه سر پ ورېږې و تړئ.

(بیکن)

هر چا و خورولم

ځینو پخپل عشق و خورولم، ځینو په کینه زما زړه ازار کړ.

چا د عشق په زهر و زما ډوډۍ ولړله.

چا زما د شرابو په پیاله کښې د کینې زهر نوی کړه.

مګر له هر چانه هغه چا دېرو خورولم چې نه بې راسره کینه پیدا شوه او نه مینه.

(هاینه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړلې دي.

ولې به نه وي لړلې آیا تا زما دزندګۍ په جام کېنې زهر توی نه کړه؟

زما ترانې ټولې په زهرو لړلې دي، ولې به نه وي لړلې ایا زه پخپل زړه کېنې په زر هاو ماران نه لرم؟

آیا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کېنې ځای نه لري ای زما دلداره!

(هاینه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوندی یم.

ما خپل زړه له خوړو او خوندورو روڼاؤ څخه وشکاوه او مړنښوم.

اوس ما ته بې له رنځ تېرولو او غم خوړلو نه نور څه نه دي پاته.

زماغلی اوچوپ زړه د همیشه لپاره دامیدو له تودوالي محروم دی

زما د سرنوشت طوفانونو زما د ژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه یوازې له نا امیدۍ او افسر ده ګۍ سره مخامخ یم او

د نجات وروستۍ ګړۍ ته ګورم.

زه هغه وچه پاته یم چې منی او خزان بې لیدلۍ مګر دا لا په لغږ ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه بې رېږدوي.

(پوشکین)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او ارام دی.

دی هم د نورو غوندې په خوړو او بو پسي هڅه کوي او د وګړو په شان په ډېرو وړوکارونو باندې بوخت وي.

د ده اسماني سریدنه غلې وي او هېڅ غږ ترېنه نه خېژي.

زړه بې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتدلو خوښیوسره بې تعلق وي.

لنډه دا چې د جهان بې هنره خلکو غوندې عادي ژوند لري.

کله چې ناڅاپه د هنر رب النوع د شاعر په زړه کېنې څه واچوی روح بې لکه ګرېته چې له درانه خوبه پاڅېږي رېږدي

او له دغه احمقانه وخت تېرولو څخه خوابدی کېږي.

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تېستي او خپل سر د خلکو ناڅیزه بوتانو ته نه تېټوي، بلکه په ډېر وقار او ټینګار له

دغه عالمه کناره کېږي د ډکو سیندونو په موجونو او د ځنګلپوه شاعرانه زمزمو پسي روانېږي

"

پوشکین"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولېږه! ځکه چې دمدح او تحسین نغاره ژرغلې کېږي.
 داحمقانو او بېشعوره خلکو خندا او وینا ته غور مه ږده!
 تل غلی جدي او ټینګ اوسه!
 ته پادشاه ېې باید د شاهانو غوندې په انزوا کې ژوند وکړي.
 ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبیعت ېې درېښي.
 ته د خپلو هغو اندېښنو او خیالاتو محصول چې په تا باندې ډېر قدر لري خلکو ته وړیا ورکړه او پخپله دغه بخش له
 چانه څه مه غواړه!
 اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات ېې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
 ته پخپله د خپل ځان قاضي ېې ځکه چې هېڅوک ستا په باب کېنې تا غوندې سختکېنه دی.
 ای مشکل پسند هنر منده! آیاته پخپل کار پخپله خوښ ېې؟ ایا ستازره خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بیا څه پروا ده
 که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
 پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کېنې لارې توکړی چې په محراب کېنې ېې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده
 چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پاپې ولړزوي.
 (پوشکین)

ادب او محبت

پام ېې نه و، ددې په ځای چې په ډېر ادب راته تاسو ووايي په ډېره مینه ېې راته وویل:
 ((ته)). په دغه وخت کېنې د خوشحالی او خوشبختۍ خیال زما مضطرب او وپريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې ېې
 ترې واخستله.
 زه اوس د هغې په مخکې ولاړیم او یوه شېبه ترېنه سترگې نشم اړولی.
 په خوله وایم ای ښکلې پېغلې (تاسو) څومره په ادب یاست مگر په زړه کېنې وایم: ته پرما باندې څومره کرانه ېې.
 "پوشکین"

د حقیقت اظهار

که زه د حقیقت په اظهار کېنې زیان وویم پروا نشته خو چې حقیقت زما د چوپوالی په وجه زیان ونه ویني.
 "مترلینک"

پیغمبر

دمنی تنده او تلوسه راسره وه.
 په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده ګرځېدم.
 هغه پرېسته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې ېې چې له خوب او خیاله سپکې وې زما سترګوته رانزدې کړې.
 ما د وار خطا ګرېتې غوندې خپلې سترګې پرانیستې.
 د هغې لاس زما د غوړونو له څنګه تېرشو زما په غوړونو کښې ناڅاپه یو مرموز اواز پیدا شو.
 همدغه وخت ما د اسمان د زړه د تپیدو اواز واوریده.
 د دریاب له موجونو لاندې مې د بحري حیواناتو تګ راتګ ولیده.
 دکورو په بوټو کښې مې د تاک څانګې او پانې لیدې چې وده کوي او لوېږي.
 پرېسته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه ېې رانه پریکړه چې کار ېې نیش وهل و.
 بیا ېې پخپلو لاسونو چې په وینولړۍ وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښېښوده.
 زما په ځیګر ېې تېره توره ومنډله زما رپیدونکی زړه ېې راوایست.
 او د اور سوځوونکې لمبه ېې زما په سینه کښې ننویستله.
 زه دیوه مړي په شان غلې او ېې حرکت د دیابان په شکوکښې پرېوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدایي غږ تر غوره شو چې ماته ېې ویل: پا څېره! سترګې وغوروه، د خدای فرمان ته غوږ ونیسه او د اجرا لپاره ېې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تېر شه پخپلو اورپستو خبرو د ایمان اور د خلکو په زړو کښې بل کړه!
 "پوشکین"

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې د سړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کار پټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.
 "پوشکین"

قبر او گل

قبر سره گل ته ویل:
 ای د عا شقانو ګله! هغه د اوبسکو څاڅکي چې هره شپه د چرغې او سحر له سترګو ستا په ښکلي بڼه راتوئېږي ته پرې څه کوې؟
 گل وویل:
 اول راته ووايه! هغه چې ته ېې هروخت خپلې ګیدې ته نښاسې څه ورسره کوي؟
 قبر وویل: ګله! زه له هرې اروا نه چې ماته ېې سپاري پرېسته جوړوم او اسمان ته ېې لېږم.
 گل وویل: قبره! زه دغه اوبسکې ورو ورو د عطرو او عسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته ېې ورکوم!
 "هو ګو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کې د افتخار په نامه چلند لري هېڅ ګڼمه.
 هوا! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې بې کوم.
 هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي د تېټ فطرت خاوند دی.
 هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوال دی پرېږدی چې دې بې ارزشه سکې ته لاس وغځوي.
 داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
 که ته غواړې چې دغه خلق وېږې نوراشه دوی ټول ځانونه خرڅوي.
 ته بايد دوی ته يو مناسب قيمت وټاکي او خپله اميانۍ وشرنگوي.
 که داسې ونه کړې نو د دوی په تقوی اعتراف کوي.
 اياته نه پوهېږې چې دوی ټول د تقوی خاوندان دي.
 افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
 ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهابه افتخار تا ديه کوي.
 دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا بې په پښو درولې ده.
 ما پرېږدی چې د جهان دپرهېز کارانو په مقابل کې بدمعامله او سم.
 پرېږدی چې زه دافتخار خاوندانو ته هېڅ ښکاره شم.
 زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
 زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هېڅ ګڼمه او په نفرت ورته ګورم.
 زه او س دافتخار او تقوی غوندې ورو څيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
 زه دغه وخت له ډېرو لوبو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډېرې لوبې خبرې وکړم.
 ای زما پوهې او هوښيارۍ! راشه هغه څه ووايه چې د نورو په فکر کې نه راځي.
 "نيچه"

څه غواړم؟

د ډېرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګر له ځانه لا خبر نه يم.
 زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانښي ليدای.
 زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
 اوس زما ډېر نژدې دوستان هم له مانه ډېر لرې دي.
 زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کې ولیدی شم چې په ما کې شته.
 اوس پوه شوی! چې زما زړه څه غواړي؟
 " نيچی "

دېدای فقر

لس کاله کېږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې ونه وریده.

یوه سره ورمه په ماونه لگیده د مینې او محبت پرڅه زما دزره په کبست پربنوته ځکه چې په دغه ځمکه هېڅکله باران نه ورېږي.

زما پوهې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کېنې ته و چتوب غوره نه کړې.

له تا نه هیله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې ورمه، زه خوشحالوونکې پرڅه، ژوند پالوونکې اوریاشې.

پخوا تردې ماوریځو ته ویل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.

ماویل: ای تورو وریځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډېره پریوزي او مخه مې ښه رڼا وي.

اوس د هغو وریځوپه لاره کېنې دامونه ږدم چې ګوندې یوه شیبه زما په سرباندې سیوری شي او زما خبرواخلي.

پخوا له دېنه په ترېخ حقیقت پسې ګرځېدم اوس د تصادف څپو ته لاس غځوم او غواړم چې میلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي لیک له ځانه ونه شرم.

نن زرتشت له خپلې سختي نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنگل ویلې کوي خپل ملایمت څرګند وي.

تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاري مګر دغره له لوړې څوکې رابښته شوی.

له هغو کنګلونه چې تل تر تله ساره او تړلي پاته کېږي یو قدم راتیټ شوی دی ستومانه دی مګر خوشحاله معلومېږي.

غلی شه! چې حقیقت لکه ټینګه وریځ زما په سرتېرېږي دوریځې له زره نه یو غیر مریي برق ځلیدونکی دی.

حقیقت ورو ورو له ډېرو لویو پته پایو او پلو څخه زما په لوړې رابښته کېږي.

راشه! راشه! ګرانه حقیقت.

چوپ شه! دا زما حقیقت دی چې په څیرځیر او خواږه اضطراب راته ګوري او کتل بې لکه دستورو کتل جذاب اوشیطنت امیز معلومېږي ته به وایې چې زما د نیکمرغۍ راز بې پخپل حدس موندلی دی او پوه شوی چې نن ولې دغره له لوړې څوکې رابښته شوی یم ولې ملایم او آرام یم؟ ته به وایې چې له لیدو او کتو بې یو ګلرنګه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.

غلی شه! چې زما حقیقت څه وایي:

افسوس دی ستا په حال ای زرتشته! ستا حال دهغه چاغوندي دی چې سوچه زړې خورلی وي، اخر به ستا ګیډه څیرې کړي او دغه زړه ترېنه وباسي.

زرتشته! ته له اندازې نه زیات بدای، له حده زیات د خلکو سترګې برېښوي او په زړونو کېنې ځانته حسد پیدا کوي.

زه د ستا د ځلیدونکې رڼاپه مخکې دریدای شم او سیوري ته پناه ورم اورېدم.

بډایه! څه ولاړ شه! څه روانېږه ای زرتشته له خپل لمر نه لرې شه! ته غواړی چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډېره زیاته ده نورو ته په لپولو څه ورکړي.

ته په دې نه پوهېږي چې هغه شی چې له تاسره په رښتیا زیات دی پخپله ته بې.

که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تېر شه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!

ته وایې لس کاله کېږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وریدلی، یوه سره ورمه راباندې نه ده لګیدلې، د مینې شبنم زما په زړه نه دی پریوتی.

ته دا اسره لرې چې په مینه درته وګوري اوتابنه وګني.

ایاته نه پوهېږې چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان د پوتو ټولونکو ستاېنه کوي.

زه ټاپېژنم چې ډېر فقیر بډای ېې.

ستا ډېر شته ټاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډېره ورکړه ستومانه کوي. خپلې ارامتیا ته نه گوري، له خپل ځان سره علاقه نه ښېي.

ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کېږي دی لکه چې په یوانبار کېږي له اندازې او گنجایش نه زیات غنم واچول شي یاپه یو زړه کېږي له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوي خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!

ای ېې پوهې هوبنیاره! که غواړې چې په نورو گران شي باید ډېر فقیر شي.

دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کېږي وي هغه چاته یوه مړۍ ډوډۍ ورکوي چې وری وي.

ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تېر شه!

زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!

" نیچه "

هیرو ل

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.

څوک چې همیشه د بل دملامتۍ خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

له هر چانه لرې

رتل او رتل کیده یو هم ښه نه گنیم او له دواړو نه کرکه لرم.

د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.

هغه چې له ځانه نه وېرېږي بل هم نه وېروي.

په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نور وېروي.

زه به څنگه دغه کار ته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.

زه غواړم چې د ځنگله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شېبه ځان هېر کړم چېرته یوازې کېښم.

له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.

خپل ځان له ډېر لرې ځایه دلته راوبولم.

له ځانه زړه وشکوم او بې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.

" نیچی "

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوبستی دی، د خزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مکرشاعر د تېرو په یاد خپل غم سپکوي.

دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې ټابلو جوړه کړې چې هېڅ خارجي وجود نه لري.

دی په رښتیا ډېر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیال په دام کېنې نیولی اوساتلی شي.
"ایشندر ف"

تسلي

د ژوند پاڼه زېره ده، اوس تا تورو خاورو ته سپاري ای د خاورو اولاده!
مگر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالکۍ زرغون شي چې هر کال به نوي گلونه نیسي او هر پسرلی به ستا په
یادو عطر افشاني کوي.
"روکرت"

ها بیل او قایل

د قابیل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه څکه، تل مور او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډېره مینه
خاندي.
مگر ته ای د هابیل نسله! ټول عمر په خواری او بدبختۍ کېنې غوټه اوسه او په زحمت مړ شه!
د قابیل اولاده! ډېر خوشحاله اوسه ځکه چې اسمان تاته په ډېر ښه نظر کتلی دی او ته یې خوښ کړی یې.
د هابیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کېنې تل تر تله ژوند کوه!
د قابیل زوزاده! خنده او خوشحاله ځکه چې ستا کښت ډېر ښه راغلی اوستا رمې کال په کال زیاتېږي.
مگر ته ای د هابیل زوزاده! همدغه شان په لوړه شپې سبا کوه اوفریاد کوه.
د قابیل بچيو! تاسې تودو نغږيو ته نژدې کېښئ او ځانونه تاوده کړئ مگر تاسې ای د هابیل بچيانو لکه کیدران په
سمخو او غارونو کېنې له سرونه ورپرږئ او ورپرېږئ.
د قابیل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنگه چې ستاسو سره اوسپن زیاتېږي خپل ټبر هم زیات کړئ او هر کال نوي
اولادونه راوړئ.
مگر تاسو ای د هابیل نمسیانو خپله اشتها وسپځئ او له خپلې کمبلې نه هېڅکله پښې مه باسئ!
د قابیل ټبره! ته د ځنگلونو د حشراتو غوندې تل خوره او غټېره!
مگر ته د هابیل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو او کوڅو کېنې سرگردانه ګرځه!
اه د قابیل نسله! که ته مړ هم شې ستا په غوښو او هډوکو به ځمکه تیاره شي او کښت به یې ډېر ښه راشي مگر ته ای د
هابیل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هېڅ لاس ته نه درځي.
مگر ګوره! ای د قابیل نسله! سره له دغو ټولو شیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په
حکومت کېنې ((پاله او کرکۍ دسرنیزې په مقابل کېنې مغلوبه ده)).
ته! ای د هابیل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وخېژه ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیدا کړی.
"بودلر"

سځاوت

سځاوت دانه دی چې سړی چاته ډېرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سځاوت دی.

"لاربرویر"

بې اسرې

یتیم هلک وم، د دنیا له شتو نه مې دوه رنې سترگې درلودې چې د زړه آرامتیا پکې لیدل کیده. زه په ډېر امید د لویو ښارونو خلکو ته ورغلم مگر دوی ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډېر زړنگ ښکاره نشوم. شل کلن وم چې یو پټ اور زما په زړه کې بل شو او یو ناڅاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مگر په دوی کې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پادشاه نه درلود مگر بیا هم د جنگ میدان ته ورغلم چې مېشم خو مرگ قبول نه کړم. زه اوس نه پوهېږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره يم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی يم او که وخت رانه تېر شوی دی.

"ورلن"

خلک او شاعر

یوه ورځ هغه لوی او پراخه میدان هغه لور او اوچت غره ته وویل: ستا په وچولي کې د ژوند نخښه هېڅ نشته، ستا پرمخ باندې همیشه د سیلیو او بادونو خپېرې لگېږي. په همدغه وخت کې د اولس خلکو شاعره ته وویل: ستا سر و کار تل له خیال او اندېښنو سره دی اوستا وجود هېڅ نه دی په کار. سنگین غره په ځواب کې وویل: زه يم چې ستاله سینې نه هر راز بوتې راکاړم. د غرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سپرومه، د طوفاني وریځو مخه نیسم. پخپلو ګوتو د واورو بڅري جوړوم او د خیزه کوم بې زماله سینې څخه داوبو لښتي روانېږي او تاته د ژوند پیغام دروري. شاعر هم خلکو ته وویل: پرېږدئ چې زه سر په زنګانه کېږدم او فکرو کړم ایا تاسو نه وينئ چې زما د زړه له چينې نه ډېرې خورې او به راخوټېږي چې د بشر تنده ماتوي.

"ګوټه"

انسان

همیشه ویرېدل، په هروخت کې هيله او اسره لرل، هرکله د پخوانیو خاطراتو یادونه، دایمي شکایتونه، مسلسل ناراضی، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقیقت پسې هېڅکله نه ګرځېدل، خپل ځان له خپل اصلي

قيمت نه کله زيات او کله کم گڼل، يوازې په غم او محنت کښې ځان پېژندنه، او د گورپه غاړه د ژوند په ماهيت پوهېدل.

دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوند کښې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې د دروغو په شهرت پسې هېڅکله نه يم گرځېدلی. هېڅکله مې بې د عشق له درشله بل شي ته سر نه دی تپت کړی. زه عشق هميشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده بې په ما کې پيدا کړېده مگر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې بې د زړه له غمه نور څه نه دي را کړي.

"الفيري"

په انگلستان کې

دغم داستان بيانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي او خپل پټ غمونه په کښې وويني دغمجن زړه لپاره ډېره ښه تسلی ده. يو وخت دغه تسلي زما په برخه رسيدلې وه مگر کله چې ما د انگلستان په خاوره کښې قدم کېښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډېرو ټينکو او تورو و ريځو د دوی له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلي نه محروم شوم دلته هېڅوک نشته چې د زړه په ژبه پوه شي. اوه! دا سارو خلک دا ښ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پېژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قايل. کشکې زما د زړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ د کوهستان لمنوته ورسېږي ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې د عاشقانو د زړه په غمونو او رازو پوهېږي.

"الفیری"

غوی

ای د فصلونو او کښتونو پالونکيه! ای وفادار خدمتگاره! ته د ډېر لوی او ارام قوت ښکارندوی بې. زه له تاسره ډېره مينه لرم ته په ماباندې ډېر گران بې. له تاسره د صلح غوښتلو او عزة النفس روح موجوده ده. ته لکه يوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته گورې اوددې لپاره چې د فداکارۍ وظيفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سر ټيټوي. ته د انسان په خدمت کښې د موثر فرمان بردار په ډول خپل عمر تېروي. هروخت چې هغه تاوې او ژوبلوي دې ته ورته سر راگرځوي او په صبر او تحمل ورته غلی او ارام گوري. ته پوهېږي چې د جهان ودانول ستا وظيفه ده. ته د انسان د تېري په مقابل کښې څه نه وایې او شکايت ستا عادت نه دی. ته سرکشي او نافرمانی نه کوي مگر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې د بخار په ډول اسمان ته خېژي. زه ستا د درد خفيغه ناله اورم چې د اسماني سرود او د فداکارۍ د سرود په شان په دغه فضا کښې خپرېږي.

ستا حقيقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.
زه تا په همدغه هنداره کښې وينم ای و فادار خدمتکاره!

"کاردوچې"

د ټاگور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډېرې ښايسته شاهانه جامې اغوستي دي او د جواهر وقيمتي اميل يې په غاړه دی ډېر ښکلی ښکاري
مگر د نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هيره کړي ده.
دی چې هر قدم اخلي دا ښايسته جامې يې په پښو کښې نښلي.
له ده سره تل دغه ډارملگری دی چې کالي يې په خاورو نشي ځکه له نورو نه ليرې ليرې ګرځي او يوازې معلومېږي.
دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډېره ډډه کوي.
دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قيد او تکليف ورسره وي ماشوم ته زيان رسوي او له ډېر څه يې محرومي.
همدغه شی دی نه پرېږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چېرته چې زړونه له ډار او ويرې څخه په امن کښې دي او سرونه هر ځای ته هسکېدلی شي.
چېرته چې علم او فکر ازاد دی.
چېرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کېږي.
چېرته چې کلمات د حقيقت او راستۍ له کومې څخه راوړي
چېرته چې بې نتيجه کوشنونه لاس غځوي او مطلب ته رسېږي.
هلته چې دکار او عمل لاسونه نه دي تړلي.
هلته چې داستدلال دچينې رنې اوبه دعناتو وچ ځنګله ته لاره نه لري.
هلته چې د هنونه او دماغونه نشوونما کوي.
لويه خدايه! ته ماته دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به را وېښ کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.
د افلاس نيلى زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.
ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ او مصيبتونه په آسانۍ وزغملۍ شم.
توفيق راکړه چې غريب او بينوا له نظره ونه غورځوم، اود ډېر بې باکه قوت په مخکښې هم سر ټيټ نه کړم.
زه دا توان غواړم چې ددنيا له خسيسو شيانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مينه ستا خوښې ته وسپارم.

بس همدغو مړه ارزو راته پرېږده چې هر لورته تا پرې وليدای شم.
 په هر څه کښې تاوونیم او بيله تانه بل چاته خپله مينه وړاندې نه کړم.
 هو! زه همدغو مړه ارزو غواړم چې يوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ايکې يوه زولانه غواړم چې ما ستا
 د رضا پابند کړي. او په دغه نيمگړي ژوند کښې زما سرو کار له تاسره وي.
 دا زولانه د مينې او محبت زو لانه ده.
 هغه چې له ماسره مينه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوگرځوي.
 ايا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
 ته پوهېږې چې ستا مينه له ماسره ډېره زياته ده مگر بيا دې هم زه ازاد پرې ايښی يم.
 زما دوستان ما ځکه يوازې نه پرېږدي چې زه دوی هېر نه کړم.
 ډېرې ورځې وشوې مگر مايو ځل هم ته پخپلو سترگو و نه ليدې.
 که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکره او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مگر بيا هم ستا مينې ته
 انتظار لري.

شاعر او پرېښته

شاعر: داسمان پرېښتې! که زما دسترگو يوه اوښکه او زما د شونډو يوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه
 درېغوم.
 دا ددې لپاره چې که ته بېرته اسمان ته وخېژې چې زما د عشق يادگار درسره وي مکرله مانه دا اميدمه کوه چې زه د
 هيلې او اسرې لپاره يا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ او غم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
 زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
 پرېښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سيلی. نه يم چې اوښکې خپله غذاو گڼم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی
 وبولم.
 هغه بوسه چې ته بې ستاېې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلي يم او غواړم چې ستا دو جود
 له کښت نه بيحاصله گټه لرې کړم چې هغه دستې او تنبلې بوتې دی او د زړه غم نه دی.
 ستاغم يوازې په خدای پورې تعلق لري.
 که ستا غم هرڅومره زيات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پتی او ملهم پرې هېڅکله مه ږده.
 ځکه چې دبشر دلو بوالې لپاره لوی لوی غمونه په کاردې او بل هېڅ شی بې دغومره نشي لويولی.
 شاعره! ته دا گومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده
 چې ډېره نا اميدي په کښې وي.
 د زړو شاعرانو جاويدانه اوازونه زما په ياد دي چې بوده او تنسته بې له اوښگو او اهوڼو څخه او بدلي ده.
 ماهيخور مرغه سترې اوستومانه دماښام په تياره کښې خپل ځنگله او ځالې ته راشي او خپل بچي وري ووينې چې
 د ساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې بې د طعمې لپاره وازې نيولې وي نو دی په يوه لويه تېره کښېني
 او اسمان ته په ډېر حسرت کوري.

دی پوهېري چې بيهوده يې دبیحاصله ساحل او خاموش دریاب په سرباندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هېڅ بې نه دي موندلي.

سره له دې بیا هم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونین زړه ورسره شته چې خپلو بچیوته يې اخیښه طعمه کړي. دامرغه غلی او ارام په ګټه پریوزي او خپل څیرې ځینګر خپلو ورو بچیانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کې يې له څنګه وینې بهېري او دی د مینې په میومست په ځمکه پریوزي.

په دې فدا کارۍ کې کله دتدریجي مرګ له شکنجې لاندې سترې شي او ویره ورته پیداشي چې دژوند اخیښه رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نیم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وځنډې په دغه وخت کې چې د شپې وروستی شومه وي دوداع یو داسې مرګانې فریاد له زړه راو باسي چې دریايي مرغان له ساحله تېښتي او هغه مسافر چې د سیند په غاړه تېرېږي له وحشته رېږدي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقیقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهیخور مرغه په شان دخپل زړه دوینو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان میلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا امیدۍ نه حکایت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بیا هم له زړونو نه غم نه وړي.

د شاعر خبره لکه تیره توره داسې ده چې په هوا کې حرکت کوي او یوه ځلانده حلقه تشکیلوي مګر په څوکه کې يې بې همیشه دوینو څا څکي لیده شي.

"الفرد دوموسه"

غم او خوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلوی له مخه لرې شوی دی.

هغه چینه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالی ترېنه راخوټېږي په حقیقت کې ستاسوله اوبښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکاري ستاسو د وجود لوښۍ وګروي او ژور ځای په کې جوړ کړي هغومره په کې دخوشحالی لپاره ډېر ځای پیداکېږي.

ایاستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلال په داش کې په اورباندي نه وایښی؟

آیا دغه د دروی شپیلۍ چې په اوازې ستاسې روح خوشحالېږي په تیره تیغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کې خوشحالي وینئ که خپل زړه وګورئ دا به درته څرګنده شي چې هماغه څیز چې تاسو يې غمجن کړي یاست تاسې خوشحاله کوي.

کله چې ستاسو په زړه کې غم پیداشي که پخپل زړه کې سترګې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوبښکې تویوئ چې تاسې يې خوشحاله کړي یاست.

ځینې خوشحالي لویه ګڼي او غم وړوکي، ځینې غم لوی ګڼي او خوشحالی ته په کمه سترګه ګوري، زه وایم دواړه یوله بله بیل نه دي او دواړه یو ځای راځي کله یوله تاسوسره مخامخ کېږي هغه بل ستاسو په بستر کې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهین دغم او خوشحالی تر مینځ واقع یاست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي یاست.

کله چې زرګر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم یا خوشحالی پله درنېږي او سپکېږي.

"خلیل جبران"

پارلمان

پارلمان د دولت زړه دی او د حکومت مثال لري چې په ټولو غړو کې فرمان چلېږي. که دماغ له کاره ولوبېږي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مگر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختمېږي.

"روسو"

ژوند

د امله وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي. د امله مه وایه چې ژوند تل تر ټله مصیبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعیفو خلکو خبره ده. لکه چې د ونو شنبې څانګې په پسرلي کې له خوشحالی زېږدي خنده! لکه چې د سیند موجونه په لویو کټولګیږي او فریاد کوي ژاړه! د جهان ټول خوندونه وځکه او ټول دردونه وزغمه بیا ووايه هرڅه چې دي ډېر دي مګر له خوب او خیال سره شباهت لري.

"پادیا مانن توپولس"

قوت او جرئت

د سیند په اوبو کې مخ پورته تګ قوت او جرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي. "اسما یلن"

تاریخ

هنه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیدا کړي دي او د ټولو خالق دی. هرچېرته چې هنه شته هرڅه شته او هېڅ ځای نشته چې هنه په کې نشته. زه له دومره کوچنیتوب سره چې هېڅ نه یم هرڅه یمه. ځکه چې د ځمکې، دستور او د شمسي کال اولاد یم. زه له هنې خاورې پیدایم چې د قیصر لاس، د افلاطون ماغزه، د مسیح زړه او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کې کېدی. "امرسن"

لور ه پایه

په دغه جهان کې د هرچا د لوړیدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هنه درد او الم دی. "اناتول فرانس"

بدبختي

بدبختي ده چې عقل او پوهه تربيه کوي.
"هوگو"

عقل

که غواړې چې د عقل په زيان او ضرر پوه شي دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.

ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.

غوښتنه او اراده د هر پيشرفت اصل او اساس دی.

خومره چې عقل زياتېږي هغومره اراده ضعيفه کېږي.

که انسان په هرڅه پوه شي يقين وکړه چې بيا به هېڅ نه غواړي او هېڅ ارزو به ورسره نه وي يعنې اراده به نه لري.

عمل له ارادې څخه پيدا کېږي او اراده له ارزو څخه.

دا دواړه له هغه شي سره نه يوځای کېږي چې د حکيمانو او فيلسوفانو په برخه رسيدلي دي يعنې تردد او تامل.

زه ډېرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي يم.

ناپليون، سزار او ددوی امثال هغه کسان نه وو چې ډېر فکر کوي ځکه بې هغه څه وکړی شو چې زړه بې غوښتل.

"اناتول فرانس"

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده يم چې د بشر تکامل به ډېر ځنډ انجام مومي.

ددنيا سیر ډېر بطني دی د بشر نبوغ په تقلید کښې دی او د ابتکار خونده بې نشته.

لکه چې په فزیک کښې د ثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسۍ

کښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ دلچسپي له زاړه جهان سره ټینګوي.

ګوټي هم ويلي دي چې خلق لا د اصلي ګناه د اتمې برخې په اختراع نه دي بريالي شوي.

"اناتول فرانس"

د ژوند ضروري شرط

ناپوهي يوازې د نیکبختۍ لازمي شرط نه دی، د ژوند ضروري شرط هم دی.

که موږ په هر څه پوه شو یوساعت هم د ژوند تحمل نشو کولی.

هغه احساسات چې ژوند موږ ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړښي له دروغو څخه زېږي او په مو هوماتو

باندې تغذیه کېږي.

"اناتول فرانس"

علم او اخلاق

له علم څخه د یوې اخلاقي نتیجې امید لرل ډېره لویه اشتباه ده. درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقیده وو، چې ځمکه دخلقت او پیداکیدو مرکز دی. او نن موږ پوهیږو چې د لمړیو ه منجمده ټوټه ده. اوس پوهیږو چې دستور په سطحه کېږي څه کارونه سوځي. په دی هم پوه شوي یو چې دغه جهان چې موږ په کېږي د گرد او غبار یوې ذرې غوندي یو تل د جوړولو او وړانو لویه حال کېږي دی. موږ ته د معلومه شوه چې پرله پسې ځینې ستوري پیداکېږي او ځینې له مینځه ځي. مگر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږ په اخلاقو کېږي څه تغیر رانووست. ایا نن میندې له خپلو بچیانو سره له پخوانه زیاته مینه لري؟ یا دغه مینه له پخوانه کمه شوي ده؟ ایا اوس د ښکلا په احساس کېږي له پخوا نه څه زیادت یا نقصان راغلی دی؟ ایا نن د زړورو قهرمانو په زړه کېږي له پخوا نه څه فرق لیدل کېږي؟ ځمکه لویه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حال کېږي څه تغیر نه راولي، زمکه لویه ده په دې شرط چې غم او رنج په کېږي وي او عشق موجود وي. غم او عشق د غیر فاني ښکلا جاویداني مرکزونه دي. غم داسې نعمت دی چې قیمت نه لري. هغه ښکېږي چې په ځان کېږي وینو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظر کېږي ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغیزه ده. زموږ ترحم، شجاعت شهامت، او نور ټول فضایل او ملکات د همدغه شي مرهون دي. اخلاق طبیعتاً په احساساتو باندې تکیه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې وایاست چې د ټولو مصیبتونو او بد بختیو علت زموږ فکر دی، که غواړئ چې د فکر په نحوست قایل شئ باید په قدرت او عظمت کېږي ېې ډېره مبالغه وکړئ مګر په دې خبره باید پوه شئ چې فکر په احساساتو او غرایزو باندې ډېرې تسلط لري. هغه خلک چې د فکر له تاثیر لاندې ډېر زیات راغلي دي هغوی هم د نورو په شان متکبر شهواني اوبخیلان دي. چېرته چې تمدن ډېر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډېر لږ دي چې په فلسفي اصولو اجرا کېږي. موږ د غرایزو او احساساتو په مقابل کېږي دومره ضعیف او ذلیل یو چې زه هېڅکله یو داسې شعوري حالت ته نشم قایلیدلی چې له طبیعي حالت سره مخالف وي.

" انا تول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کېنې ډېر فکر کوم هغو مړه راسره دا عقیده ټینګېږي چې باید د بنیاد د اعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.

دادوه ښه مشاوران یو پخپله خدا ژوند زموږ په نظر کېنې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي. هغه تمسخر چې زه یې لرم بې رحمه نه دی، په عشق او ښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډېر ملایم او نیکو کار دی. د ده په خدا قهر سپړي او مورت ته د ښیې چې باید د اشارو او احمقانو په مقابل کېنې له تمسخر نه کار واخلو. که دا حس له مور سره نه وي نو زموږ په زړه کېنې هر کوره نفرت پیدا کېږي.

"اناتول فرانس"

د خلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چارو کېنې ډېرو لویو تغیراتو ته انتظار لري.

دا هغه دایمي اشتباه ده چې د غیب ویلو له روح نه یې نشات کړی دی.

زه دا منم چې ژوند په رښتیا یې ثباته دی او ژوندي شیان تل تغیر کوي مګر د تغیر محسوس نه دی.

د دنیا هره ترقی ډېره ځنډنۍ او منظمه ده.

ناڅاپي اوسرېع تغیرات هېڅکله نه دي پیداشوي او نشي پیداکیدای. ټول اقتصادي تحولات د طبیعي قواؤ په رحیمانه ځنډ انجام مومي.

دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر یو منلی حقیقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.

زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کیفاتو نتیجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو احوالو ته ویل کېږي چې وروسته تردې به موجود شي.

دا تسلسل تردېر ه وخته دیو حال ثبات ساتي او په ژوند کېنې نظم او ارامتیا پیداکوي.

دا خبره رښتیا ده چې دغه حال نه هغه ارواګانې خوشالوي چې دنورو شیانو ډېره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونو کېنې خوښي اچوي چې شفقت په کېنې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ باید تن ورته کېږدو.

موږ باید پخپل زړه کېنې یوڅه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آنې او عجیب وغریب موفقیتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارو نه لرو.

"اناتول فرانس"

"خطرناک"

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحیه یې زموږ له روحیې نه مخالفه وي.

هغه چې زموږ خوښونه په کېنې نشته موږ ورته بد اخلاقه وایو.

څوک چې زموږ په اشتباهاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلومېږي او دا فکر نه کوو چې هغوی به په نورو شبهاتو مبتلا وي.

"اناتول فرانس"

د ژوندانه مخ اوخت

ژوند لکه دزرېفتو توکی مخ اوخت لري. هغه ښکلا چې په مخ کې شته په خټ کې نشته. مگر دېوتې اوبدانه (بافت) له مخ نه په خټ کې ښه لیدل کېږي.
"شوپنهاور"

لیوتوب او حماقت

زه باور لرم چې بشر په هر وخت او په هر ځای کې د خپل مصرف لپاره د جنون او حماقت کافي ذخیره لري. دا سرمایه هرڅنګه چې وي بې حاصله نه ده. کله چې کورم چې یوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دېنه چې په دغه کار خوشحاله شم دبې اشتباه په باب کې فکر کوم چې د زرې اشتباه ځای نیسي. زه په ډېر تشویش له ځانه پوښتنه کوم چې ایا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډېره خطرناکه نه وي؟ که ښه فکر وکړو زړه او هام او زړه خرافات له نوونه لږ زیان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صیقل شویږي او ضرر یې کم شوی دی.
"انا تول فرانس"

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان او باور لري خلک د هغه ملګري کېږي. په ځان باور یو داسې صفت دی چې د هر چا خوښېږي. خلک له قطعي اویقیني مطالبو سره مینه لري نه له دلایلو سره. دلیل او برهان د وګړو اندېښنه او پریښايي زیاتوي. اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهېږي. خلکو ته باید څنګه او څه راز و نه وایو بلکه هو یا نه ورته ووايو اوبس.
"انا تول فرانس"

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هر عصر کې شته. هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظر کې لور معلومېږي او نمانځه یې کوو. که څوک موږ ته زموږ د بتانو عیب ښکاره کړي خو ابدی کېږو. خلک په مشکله دېته حاضرېږي چې دخپلو عقایدو په منشا او منبع کې لږ غوندې ایراد قبول کړي. که چا پخپلو اصولو او معتقدا توکې غوراو فکر کولی هېڅکله به نه وو معتقد شوي.
"انا تول فرانس"

حان وپېژنه

دا خبره چې حان وپېژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. مور به هڅکله نه حان وپېژنو او نه نور. ټول مشکلات په همدغه حای کېنې دي او په همدغې موضوع پورې ارتباط لري. د دنیا جوړول دومره گران کار نه دی لکه پېژندل بې چې گران کاردی. بسایي چې بشري نبوغ یوه ورځ یو نوی دنیا جوړه کړی شي مگر دا تو فیک به هېڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي. دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډېره لویه تعدی ده چې د حقیقت په لټون کېنې په کار ولوېږي. څه شی چې له پوهې نه په کېنې استفاده کېږي د اشیاءو لږ غوندې حقیقت پېژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصیت

مور غواړو چې خپل شخصیت له حان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له مورسره دا عقیده موجوده ده چې که څوک حان هلته ونه پېژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا مال به وي. له دېنه غافل یو چې زموږ شخصیت دلته په دغه جهان کېنې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کېنې څو څو ځله یو راز اوبل راز کېږي. زه چې اوس له اتیا کالونه اوښتی یم له هغه شل کلن، (موريس میتلینک) سره هېڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هېڅ نه پېژنم.

همدارنگه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه یم چې یوه شبیه هم په حای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و. ما ته اوس هغه پردی اوبینګانه معلومېږي. هرکله چې په دې نړۍ کېنې زموږ شخصیت بدلېږي نو بیاولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به بې له حان سره ورو.

" میتلینک "

بقاء

پسونه د طبیعت د سختیو په مقابل کېنې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به بې نسل ورک و. مگر اوس چې دغه حیوان په دنیا کېنې ژوندی پاته دی څه سعادت بې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره بې ساتلی دی. هر حیوان او هر یو بوټی چې دلته وینئ، سرنوشت بې همدغه دی. کاني او معدنیات هم دغه راز دي مگر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوی تغیر وویږو او په بدبختۍ بې پوه شو.

" میتلینک "

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه حای کېنې گډ ژوند کوي په یوه اندازه پوهه لري مگر سره له دې ډېر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسېږي.

مور نه پوهېږو چې ددوئ د اجتماع سبب څه شی دی؟
 ښايي چې دوئ به د ځينو ځناورو او بلاکانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره یو ځای شوي وي مگر همدغه ګډ ژوند او یو ځای اوسیدل ددې سبب وګرځیده چې انسان یې ژر ښکار کړي.

" مترلینک "

هغه چې دنیا ته رانغله

په ملیاردونو نطفې ضایع کېږي او په دې باب کېنې تاسې ډېرافراط کوئ.
 ستاسو ښځې ډېرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلېږي. هغه نطفې چې ضایع کېږي او څه تربنه نه جوړېږي ستاسو دخوا بډۍ اوڅپکان موجب نه ګرځي.
 تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملیاردونو نطفې چې په هره پیړۍ یا نیمه پیړۍ کېنې له دې جهانه ځي او هېڅ تربنه نه جوړېږي دانسانیت توان په کېنې شته او بالقوه انسانان ورته ویلي شو. مګر دوئ ته هغه چانس نه پیدا کېږي چې مور غوندې انسانان شي. لکه چې مور ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.

آیادغه بالقوه انسانان د فکري ا و معنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ویلي شو؟
 اوس چې دوئ مړه شو او مور غوندې نشو آیا د دنیا په اوضاعو کېنې څه تغیر راغی؟ ایا ددوئ ځای تش پاته شو او هغه کار چې باید دوئ سرته رسولی وای سرته ونه رسید؟

" مترلینک "

څنګه به یو؟

مور غواړو چې په هغه بل عالم کېنې هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته ((اسمیت)) یې اوزه ((موريس)) یم مګر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصیت غوره کوو؟
 آیاته به داغواړې چې دغه اوسنی شخصیت درسره وي که دزلمیتوب یا دکوچنیتوب ددورې شخصیت.
 مور ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصیت ویني؟ هغه به دغه موريس وي چې اوس له اتیا کالو نه اوښتی دی که هغه شل کلن موريس به وي چې بېل شخصیت یې درلود.
 په رښتیا چې مور تراوسه نه یو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضور ته وړاندې کېږو، سپین ږېږي به یو که ځوانان او که ماشومان؟

" مترلینک "

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه یاست.
 هېڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي یا د خپل فکر له حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلینک "

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې يوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبيبان دسړي زړه، سړي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کېږي هم نورماغزه واچوي.

هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کېږي چې دتېر ژوند پوهه او معلومات، کينه اومینه يانور خاطرات په کېږي ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصيت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټينگ تعلق لري.

په دغه صورت کېږي بيا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پوهېږي چې زه څوک يم؟ يعنې دده او ديوه مري ترمنځ به څه فرق نه وي مگر خيره او تنه به ېې په کو خواوبازو کېږي حرکت کوي.

دازيان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسېږي دمرگ او مړينې له زيانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته او هلته ګرځي هغه پخوانۍ سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پريوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په يوه بل نا اشناسې پورې ربط پيداکوي.

"مترلينګ"

څه غواړئ؟

که پاک خداى له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟

تاسو به په ځواب کېږي څه ووايست؟

آيا داسې ژوند به وغواړئ چې تل تر تله وي او هېڅ زړښت او هېڅ راز بدبختي هېڅ تغير په کېږي نه وي. دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کانې حال ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي او هېڅ تغير او تحول په کېږي نه راځي.

زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمر په حقيقت پوه شئ. هېڅکله به ېې له خدايه ونه غواړئ.

جاويداني سعادت هم د جاويداني عمر په شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.

"مترلينګ"

پوه او ناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو دبل په ژبه نه پوهېږي سبب ېې دادی چې پوه په هغه شي بدلېږي چې دی پرې پوه شوی دی.

دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کېږي ځای لري.

که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!

"مترلينګ"

ليونی

مانه وايي ته هم ليونی شوی بې لکه ځينې فيلسوفان چې په اخر عمر کښې ليونیان کېږي او چټيات وايي. ښايي چې زه ليونتوب قبول کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د ليونتوب او هوښيارۍ ترمينځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګر تاسو چې هوښياران ياست فکر وکړئ چې څه وایئ؟

"مترلينګ"

مرګ

که مرګ په دنيا کېږي نه وای هېچابه د ژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ايښی همدغه دمرګ ويره دده چې موږ ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پټۍ په اوږو رو.

"مترلينګ"

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی دی؟ زه تاسو ته څه ځواب نشم ویلی. مګر له تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که موږ جسم يا ماده وپېژنو دروح په پېژندلو به هم بريالي شو مګر اوس چې يو هم نه پېژنو بايد په دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.

"مترلينګ"

افلاطون

که د يونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس موږ ته راشي موږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده د توجه وړوي او دی څه قدرته حيران کړي؟ په اخلاقي، اجتماعي اوسياسي لحاظ که موږ مړيتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پيداشوېده چې هغه ځای بې ډک کړيدی موږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته بې وړاندی کړو. زموږ سياسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نويټوب نه لري.

په فزيک، شیمی، ژوند پېژندنه، طبات او جراحي کېږي چې څه کشفیات شوي دي په اول کېږي به دی په تعجب کېږي واچوي مګر ددې لامله چې هغه ډېر موشکاف او ځير کيدونکی دی ډېر ژر به پوه شي چې زموږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذا نه ده پيداکړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راگرځولی شي هغه بې سیمه موجوده دي چې په یوه شېبه کې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول بې پخپلو کتابونو کې ورته اشاره کړېده.

په هر حال کوم دتوجه ورشی چې په دوه زره کالو کې مور کشف کړیدی همدغه دی چې د علت په ادراک بې لانه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینک "

زمونږ پوهه

مور د فولادو په یوه تړلې خونه کې ژوند کوو چې دوه وړوکی سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي او له بل نه لږ غوندې او از راننوزي. مور له همدغو دوو سوريو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهیږو.

" مترلینک "

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زیان او ضرر لري ډېرې ژر خبرېږي بڼې او حسا یې خبرې چې فایده په کې وي ژر نه خپریږي.

هوا! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې او خپرونکې ناروغي له یوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي. بڼې خبرې لکه صحت او روغتیا له یوه نه بل ته نه درومي.

" مترلینک "

انسانی سلوک

انسان باید هغه مینه چې له نورو سره بې کوي له ډېر لوړ ځایه واخلي او په ډېر لوړ همت له نورو سره وچلېږي. ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته د عشق په نظرو کوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سیوري په چا باندې وغورځوي.

تر څو چې د عدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي. ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه ښايي چې د هغه دلجووي او دلداري وکړي.

" مترلینک "

انسانی کمال

هغه لوی کمال چې د تحول او تکامل په لاره کې د ژوندیو شیانو په برخه رسیدلی دی قلبی عواطف دي چې په انسان کې لید شي. که څوک غواړي چې له حیواناتو نه لري وي باید دغه عواطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوه پرستي ده په ځان کې وروزي.

" داروین "

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشر کې ژور فکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کار نه دی، د عواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ او مشقت دی چې دانسان په فکر کې ژوروالی پیدا کوي او ښایي چې د همدې له امله په دنیا کې غمونه او رنځونه ډېر شوي وي.
"هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کېږي.
"شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کور کې قدر او عزت لري.
"کوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښایي چې عفو شي مګر که د خط مرتکب شي نو دغوي وړنه دی.
"بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شي مګر ټول د همیشه لپاره نه غولېږي.
"ابراهام لینکلن"

فکر په شعر کې

فکر باید په شعر کې داسې پټ وي لکه غذایی خاصیت چې په میوه کې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خوړلو په وخت کې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوږدن ترېنه غذایی ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذا په لذت کې پټه ده
"پل والري"

بدبختي او شعر

دېدې ورځې خاوندان د مصيبت اوناکامي په وخت کېې شعرته مخه کوي او څه چې دوی له رنځ او غم نه زده کړي وي په اشعارو کېې يې نوروته وړاندې کوي.

" شللی "

عشق او سعادت

هغه څوک ډېر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې د عشق او سوزو گداز لایق دی. چا چې د عالم اوضاع او د انسان زړه د عشق په دوه مخیزه هنداره کېې نه دی لیدلی هغه هېڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هېڅ نه دی پوه شوی.

" هوکو "

پوهه او عشق

پوهه د عقل په غېږ کېې پرورش نه مومي بلکه د عشق په لمن کېې وده کوي د پوهې نیالکې باید د عشق په گلدان کېې وکرل شي او د احساساتو په او بوا بیاړی شي.

" مترلینک "

ښوونځی

د علم او پوهې هر ښوونځی چې پرانیستل کېږي د زندان دروازه تړل کېږي.

" هوکو "

د فکر پانگه

د فکر او پوهې ټوله پانگه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي.

" مترلینک "

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هېرولو نه په دماغ کېې پاته کېږي.

" ادوارد هریو "

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مگر علما تل په خطا کېږي وي.

"اناتول فرانس"

حاج نبودل

يا ځان هغسې وښيه چې بې يا هغه شان اوسه چې ځان ښيي!

«بايزيد بسطامي»

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرگندشي ډېر کسان به پخپلو ښوکارو نو څر او خجل شي.

«ريواردل»

تاج او قلم

تر څو چه د ادب قلم زما په لاس کېږي دی هېڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سر باندې نشته.

"ولتر"

مطبوعات او تاریخ

مطبوعات د اوسني تاریخ اساس او بنیاد دی. موږ باید خپل تاریخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو آزادي محدودوي دوطن اوملت تاریخ ته زیان رسوي.

"پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کېږي بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هر څوره دوهمه خبره غوره کړم

"جفرسن"

لُحَات سَعَادَت

که یوازې خپل سعادت وغواړو څه گرانه خبره نه ده مگر موږ غواړو چې له نورو نه زیات مسعود شو او دا کار ډېر مشکل دی ځکه چې نور هغو مړه مسعود نه دي لکه چې موږ یې تصور کوو.

"نټسکوی"

حُات مسعود گڼل

یوازې دا کافي نه دی چې د سعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهېدل په کاردی چې موږ د سعادت خاوندان یو. "مترلینک"

اجبار او اختیار

څومره چې د وجود مرتبه او درجه لوړېږي هغومره اجبار کمېږي او اختیار زیاتېږي. همدغه سبب دی چې د کانيې مجبوریټ له بوټي اونیا لکۍ نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیا له حیوان څخه هم پورته دی او ډېر اختیار لري.

“بوټرو”

عقل اوزړه

عقل د زړه په خوښه کار کوي او زړه ته گوري. هغه څه چې زړه یې نه غواړي عقل په کښې لاره نشي پیدا کولای. یعنې زړه په سرباندې حکومت کوي او سر په زړه حاکمیت نه لري.

"شوپنهاور"

کینه او مینه

کینه اومینه د نفسي احوالو او کیفیاتو له اختلافه پیداکېږي او په عقل پورې څه اړه نه لري.

"شوپنهاور"

احتمالي مصیبت

هر څه پخوا له وخته په نظر کېښي نیول او لرې کتل ښه کاردی مگر د سبا ورځې په احتمالي مصیبت نن غمجن کیدل ښه کار نه دی.

له دېنه چې په هوا کېښي ځانته زندان جوړوو ولې یوښه قصر نه جوړوو.

((...))

لياقت لرل

لياقت لرل او کوم خای ته نه رسيدل له بې لياقته رسيدلو نه ښه وي.

((...))

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.
حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستی خوی ورک کړي.

((نیچې))

لوی خلک

لوی خلک لکه سیندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوی شهامت همدغه دی چې له گرانو او پرېږچه لارو څخه نه ډارېږي.

" نیچې "

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کېږي او ټینګېږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی ېې.

" نیچې "

د جنگ اساس

دغلیم غولول دجنگ اساس دی ځکه زما هغه پټه زغرہ چې ما اغوستې ده دکیدر پوتکی دی.

" نیچې "

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت ېې په ډېر احتیاط زیاتوه یعنې په هرکیلو محبت چې له نورو سره ېې لرې یوگرام نفرت له ځان سره زیات کړه.

" نیچې "

شهرت او شرافت

که په افتخار او شهرت پسې گرځې نو زما پند مه هېروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!

" نیچه "

هدیه قبول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبر نه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره دا عقیده موجوده ده چې له هدېې قبولونه غلابنه ده.

" نیچه "

هیرول

هرڅه هېرکړه هرڅه هېرکړه هېرول ډېر لوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شي درانه اوسنکین شيان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژرښه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هېرولو هنر ډېر لوی هنر دی.

" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کې ځان محدود کول او له ځانه څه کمول دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.
په حقیقت کې بشپړه او کامله خود خواهي په پوره غیر خواهي کې پټه ده او اخلاق هېڅکله انفرادي کېدلی نشي.
" ژان ماري کویو "

مکررات

په دغو ګڼو لیکنو کې چې علم او پوهه ډېره زیاته ښيي څه وینئ؟
سترګې وغړوئ اوښه وګورئ چې غیر له مکرراتونه نور څه وینئ؟
ایا دا ټولې خبرې چې په یو قسم موضوعاتو کې اوري بې دسبک او انشا له تنوع او بې د شواهدو او مثالونو له رنگینۍ یا د چاپ له ښکلیتوبه نور څه لري؟

ددې خبرو حقیقي تاثیر، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پیرایو کښې بیا بیا ویل کېږي او له یوې مخه په بل مخ اوري.

نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوړه پټه ده او په دغه روژه کښې د مړښت احساس کېږي.

" بیکن "

نیکي

په سترگو کښې د لیدلو قوه یوازې نه ده کافي.

که زموږ سترگې بیا هم وي او په اشیاءو کښې رنگونه هم موجود وي بیا هم رڼا ته محتاج یو او په تورتم کښې څه نشو لیدلی.

همدغه رڼا ده چې د لیدلو قوه له اشیاءو سره مربوطوي او ددې باعث ګرځي چې موږ څه وویښو.

لمر پخپله د لیدو قوه نه ده د لیدو وسیله ده د همدغې وسیلې له برکته موږ د بینایي احساس کوو.

ته په دې پوه شه! چې لمر د نیکۍ ثمره ده او نیکۍ سره شبا هت لري. هماغه نسبت چې په لیدلي جهان کې ېې د بینایي قوت له لیدلو شیانوسره لري د ادراک په جهان کې ېې د فهم قوه هم له هغو شیانوسره لري چې د پوهېدلو وړ دي.

څنگه چې په تیاره کې څه نه لیدل کېږي او سترگې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه ویني چې د حقیقت رڼا پرې نه وي پریوتې. څه شی چې د معرفت ورشيان په حقیقت پورې مربوطوي او روح ته د پوهېدو استعداد ورکوي د نیکۍ تصوری چې د علم قوه له لمر سره مشابه وګڼي مګر که لمر ېې ګڼي نو لویه اشتباه کوي. همدارنګه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقیقت د نیکۍ نظیر وګڼي. مګر که عین نیکي ېې ګڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې د نیکۍ مقام له دېنه ډېر پورته دی.

لمر لیدل شوو شیانو ته یوازې د لیدل کیدو قابلیت نه بخښي بلکه په پیدایښت او نشو و نما کې ېې هم تاثیر لري او غذا ورکوي. همدغه شان د پوهېدلو ورشيان له نیکۍ نه یوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهېدلو وړ وګرځي بلکه په ماهیت او پیدایښت کې ېې هم د خل لري.

" افلاطون "

د طبیعت قوانین

د طبیعت قوانین واجب او ضروري نه دی. د جهان اصل او اساس تغیر او حرکت دی هرکله چې دغه تغیر مکرر شي نوعادت وګرځي او د قانون نوم پیدا کړي.

دیوه خور اوبه په اول کښې یوه معینه مجرانی لري او د خپل جریان په وسیله ځانته لاره اومجر اپیداکوي وروسته بیا دغه مجرا داوبو دسیر او حرکت قاعده او قانون بلل کېږي. ډېرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او یوه بله مجرا ورته پیداشي. په همدغه لحاظ د طبیعت چارې دیوه معین اوضروري قانون تابع نشو ګنلی.

" بونرو "

انسانې تکلیف

ښه نیت او نیکه اراده د خیر اونیکی مېدا ده.

نیکه اراده اوښه نیت دادی چې انسان خپل تکلیف وپېژني او پېروي بې وکړي.

تکلیف باید خاص دتکلیف لپاره په خای کړشي یعنې دگټې اوزیان لحاظ په کښې نه وي.

تکلیف هغه عمل دی چې د یوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.

هغه څوک چې یوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار بې له قانون سره موافق وي یو راز نه دي.

د دوهیم سړي عمل ته مشروع ویلی شو مگر خیر او اخلاقي عمل ورته نشوویلی. ددې لپاره چې دیوه سړي کار اخلاقي

ارزښت پیدا کړي یوازې دا کافي نه ده چې عمل بې له تکلیف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکلیف لپاره

وي.

ډېرامکان لري چې یوکارښه وي مگر اخلاقي نه وي لکه دیوه سوداگر صداقت او راستي چې دتجارتې منفعت او اعتبار

پخولو لپاره وي نه د تکلیف لپاره.

د ځان سانته له تکلیف سره موافق کاردی مگر ددې لامله چې طبیعت ورته میلان لري اخلاقي عمل ورته نشوویلی.

هغه څوک چې ډېر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مگر اخلاقي عمل نه اجراکوي

که همدغه سړی له خلقو نه جفا و ویني زړه به بې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مگر که څوک له خلکونه جفا

ګانې ویني او دتکلیف په خای کولو لپاره احسان کوي هغه یواخلاقي عمل اجراکوي.

"کانت"

ژوند

ژوند زما په نظر کښې غوښتل دي او هره غوښتنه له یوه احتیاج یا محرومیت څخه پیدا کښي یعنې له غم او درد څخه.

که دیوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پیدا کښي چې له رنځ او غم نه لوی مصیبت دی.

دانسان ژوند همیشه دغم او کسالت ترمینځ واقع دی.

سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نژدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان

وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیدا کوو.

دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منکولو کښې لویږي.

څنګه چې غم او رنځ له احتیاج او محرومیت څخه پیدا کښي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیدا کښي.

هر چېرته خواران اوغریبان له احتیاج او محرومیت سره په جګړه اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښي

دي.

همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان بې په ښکار او قمار په افيونو اونورو نشو مشغول کړي او مجبور کړي

دي یابې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته ګرځولي ده.

دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جګړه کښې په کارولو پېري. نوکله

چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کښې معطلې راشي دغه عاطل قوت پخپله یو موند پېتی

شي او انسان مجبور کاندې چې بیهوده بې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

((کرلوس)) دېډایانو بدبختي داسې بیانوی:

«یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښایسته مانی پرېږدي او په تفریح پسې یوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډېره بېره له خپلې ښځې او اولادونو څخه چېرته لرې درومي مګر مقصد ته نه رسېږي او بېرته له هماغه دښمن یعنی کسالت سره بیا کورته راځي او چاره ترې نه ورکه وي».

"شوپنهاور"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیڅمه د بل د ملامتۍ خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

حکمت اوسعادت

ارسطو وايي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردونه لږ کړي نه دا چې په ډېرو لذتونو پسې هڅه وکړي.

زه هم د حکمت ډېره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه دا چې په لذت پسې مڼده واخلي.

یعنې سعادت په هغه ګریز (تېښته) کېږي دی نه په دغه شتاب (هڅه) کېږي. هغه کسان ډېر غولیدلي دي چې ارزوګانونه رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزوګانو سره وداع کول اوبې نیازی ته رسیدل سعادت دی.

هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مړه سعادت ته نژدی وي. که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځور غاړي بډایي څخه ډېر نیکبخته دی.

سقراط وايي: ډېر کسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپنې نه بې ډېرنه لباس په غاړه کېږي شته نه په لوړو ماڼیو او ښو قصرونو کېږي استوګنه لري مګر سره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپيروايي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خدا یوه وړه منظره وويني خوله یې له خدا نه نه راټولېږي.

ځینې نور داسې غمجن دي چې هېڅ راز مسخرې او د خدا نندارۍ یې نشي خندولی.

دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ د ژوند اوسعادت اساس ګڼل کېږي.

موږ باید د سعادت تومنه په ځان کېږي ولټوو او په دې پوه شو چې دهر چا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده.

په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډېرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دی.

هغه څوک چې په باطن کېږي غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیة غواړي او بس چې هغه فراغت دی.

د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې او په څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړي شي.

لوی خلک له هر څه نه فراغت خوشيوي او خپلې ازادۍ ته ډېره توجه لري یعنې همدغه سعادت ګڼي.

ارسطو وايي: سعادت په فراغت او ازادۍ کېږي دی.

سقراط هم ازادی او فراغت سترنعمت کښلی دی.

خومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانکه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي. هغه بیا خپل سعادت د دنیا په نعمتونو کې نه لټوي بلکه له معنوي لذتو نو څخه خوند اخلي او حقيقي سعادت ته رسیږي.

"شوپنهاور"

انشا

د هر لیکونکي انشا د هغه د فکر آینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقيقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دېته مه کورئ چې ده څه موضوع کېږي فکر کړی دی یا دده د فکر محصول څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه راز فکر کړی دی او د فکر کولو طرز یې څنگه دی؟

د هر لیکونکي انشا لکه خمیره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مگر د صورتونه که هر خومره مختلف وي بیا هم خمیره یوه ده.

"شوپنهاور"

مطالعه او تفکر

څنگه چې ډېره زیاته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډېر لیکل او ډېر لوستل هم د حقایقو د معرفت مخه نسي. د دنیا ډېره لویه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتیبه وي هغه ارزښت نه لري چې یوه کوچنۍ منظمه کتابخانه یې لري.

همدغه راز ډېره زیاته پوهه چې په ذهن او دماغ کېږي ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قیمت لري چې په جزئیاتو کېږي یې ډېر غوراو دقت نه وي شوی.

په حقایقو باندې سړی هغه وخت پوهېدلی شي چې دعلیت په قانون پوه شي او په جزئیاتو کېږي مطالعه ولري. څنگه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته یې هم لري. مطالعه او تفکر د انسان په ذهن کېږي دوه متضاد تاثیرونه لري چې که یو زیات شي هغه بل کمېږي.

مطالعه د سړي ذهن د هغو افکارو او عقایدو له تاثیر لاندې راولي چې ممکنه ده د انسان له ذاتي احتیاجاتو سره مخالفت ولري.

آزاد تفکر یعنې د هغه طبعي سیر او حرکت تعقیب چې محیط او ضروري مسایل یې د انسان په ذهن کېږي پیداکوي د مطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کېږي موجود نه وي بلکه د فکر کولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډېره زیاته مطالعه د شخصي فکر د پرورش مخه نيسي او سړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.

علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډېر کتابونه یې لوستي دي مگر نوابخ او د فکر خاوندان چې د انساني مدنیت لارښودونکي دي او د بشریت قافله د ترقۍ خواته بیايي هغه کسان دي چې د جهان په کتاب کېږي یې غور کړیدی او دنورو په خبرو کېږي یې خپل فکر نه دی بایللی.

((وینهاور))

خوی او خصلت

د انسان خوی هېڅکله تغیر نه کوي. هو سړی په زلمیتوب او زړښت کېږي هماغه دی چې په کوچنیتوب کېږي و. دده ډېر لوی هنر ددی چې کله کله فریبنده (غولوونکی) صورت اختیاروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوروي. که غواړئ چې دغه حقیقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملگري په حرکاتو او رفتار کېږي ښه دقت وکړئ چې ډېر کلونه ترېنه بیل شوي یاست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خویاو خصلت هېڅ تغیر نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و. ځینې کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مگر په باطن کېږي پوره باور لري چې د انسان خوی او خصلت تغیر نه قبلوي.

همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برکي وويني په هغه باندې بیا اعتماد نه کوي. که څوک د چاپه نظر یو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظریه نه بدلوي. د انسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه یې د لوړوالي معیار دی. که څوک د فطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسایلو نه لویېږي.

"شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کېږي دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په یوه ښه اساس او په حقیقي اصولو ولاړدی مگر کله چې دژوندانه یو څه مراحل طی کړي نو بیا پوه شي چې بشري مناسبات یې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ. هر څوک چې ډېر مال لري او دلور مقام خاوند دی هغه په خلکو کېږي محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی مگر په دوستۍ کېږي یې څه ګټه نشته څوک ورسره مینه نه لري. هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کېږي نه وي دلته ډېره لږه ده او له لږو خلکو سره ده. "شوپنهاور"

بدی او ضرر

څومره چې لوړ او عالي مبادي په یوه بد سړي کېږي فاسد شویدی په ځناورو کېږي هغومره نه دي فاسد. بدی په هغه شي کېږي لږه ده چې دابتکار مبداهه کېږي نشته ذکا چې دابتکار مبداده، بدی زیاتوي او ضرر یې ډېروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې دیوه جماد ضرر له حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډېر بد دی.

"ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت او مقام په جامعه کېږي لوړوي ډېره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کینه او دښمني پیداکوي نه مینه او محبت.

دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دنادانی تائیدی. څنګه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کېږي لوروي علم او عقل د نورو دکنې او نفرت موجب ګرځي. پوهان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتمسخر ځانته جلبوي. "شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څپړۍ ونه په ډېروخت کېږي وده کوي او غټېږي دوام او پابست یې هم ډېروي. هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوتۍ ژر پیدا کېږي او ژر لوټېږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډېر ژر له مېنځه ځي. د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کېږي وي. "شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کېږي وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کېږي وي. یعنې دغضبي قوي افراط دشهواني قوي له افراط څخه ښه دی. قهر او غضب د عقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثال لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنې امر ته تراخه غور کېښېږدي او په کار پسې وځلي مګر شهوت د عقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولدت په لورې هڅه کوي او امر ته هېڅ نه ګوري. دغضب خاوند مکارنه دی او غضب هم مکر جن نه دی. مکر له شهوت سره تړلی دی او دشهوت کاردی. همدغه سبب دی چې دغضب په ډېروالي کېږي دومره رسوايي نشته لکه چې د شهوت په ډېروالي کېږي شته. "ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امر نه دی بلکه یوه ډېره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده. ځینې وایي چې دوستي یو ډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو دبل دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره او کوتره له کوترې سره الوزي. ځینې نور په دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پېشه لري نو هغه هېڅکله نشي دوستان کیدلی. څوک چې د فطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اورپییدس) هغه وایي: د و چې ځمکې باران خوښ دی اوباراني وریځې داغواړی چې په ځمکه باران واوړوي.

هرا کليټس په دې فکر دی چې ضدیت د نزدې کیدو مو جب دی او ډېر ښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدایي. دا خبرې به پرېږدو او دابه ووايو چې د دوستۍ موضوع څه شی دی؟
خیر که لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې د منفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مين دي. د دوی دوستي به تر هماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او د ګټې امید مو جود وي.

د چا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقي دوستۍ نه خبر نه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد ليري.

په دې دواړو دوستیو کې د دوست بالذات مقصود نه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقیقي دوستي هغه ده چې د ښو خلکو تر مېنځ پیداکېږي او په ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.

دا دوستي په خیر او فضیلت بناده او پایه یې ډېره ټینګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.

په دوستۍ کې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواو ته معلوم وي.

په دوستۍ کې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ د مساوات په اساس ټینګېږي چې هر یو د بل حق ادا کړي او هریو د بل محب وي.

ډېر خلک دا غواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هېچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ تر لږه خپل دوست ته د ښې دانیې چې زه په تادومره نه يم ګران لکه چې ته پرما ګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.

دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بېرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراګونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خوا ده او بېرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کې مقابله بالمثل په کار ده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هېڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثر وي کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو د ښو او بدو تر مېنځ دوستي نه پیداکېږي.

حقیقي دوستي هماغه ده چې د نیکانو او ښو خلکو په پاکو زړونو کې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

"ارسطو"

بنسکلا

بنسکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری یې سترګې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.

"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظريه داده چې وحشي انسان په هېڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرايزو تابع وي او هر کله د خپل ميل او خواهش رضا غواړي. انسان پېژندونکي پوهان دانظريه نه مني او وايي. وحشي هغه دی چې د ادابو او رسومو ډېر پابندوي او په ناسته ولاړه تگ او راتگ بلکه په هراقدام او هغه خبره کېږي د خاصو اصولو او مقرراتو پيروي کوي، يعنې وحشي انسان هغه مری دی چې پخپل رفتار او کردار کېږي د یوې طایفې د عاداتو د لاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

"جان دیوی"

«پای»

لوړ خيالونه او ژور فکرونه

www.ulfat.de

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library